

Hav fokus på dine kalve i afgræsningssæsonen

Håndtering af parasittryk hos kalve og ungdyr på græs udnytter dyrenes fulde potentiale og medvirker til god dyrevelfærd.

Af Maja Bertelsen, mabe@icoel.dk, og Ann-Sofie Andreassen, aska@icoel.dk

Afgræsningssæsonen er godt i gang for økologerne. Det betyder, at kalve og ungdyr i 4-12 måneders alderen har været ude siden 1. maj. Ideelt er den dyregruppe udbundet på rene arealer, hvor der ikke har gået ældre dyr. Det er for at undgå

SØDETÆ

Kvæg giftslønder

en stærk opformering af græsmarksparasitter og dermed en stærk smitte til de yngre dyr, som bliver hårdere ramt end ældre dyr med oparbejdet immunitet.

De skjulte farer

Løbetarmorm, lungeorm, coccidier og leverikter er de mest hyppige parasitter, som kalve risikerer at blive udsat for

i afgræsningssæsonen. Generelt optages infektiøse stadier af parasitterne oralt, når kalvene græsser og undersøger med mulen. Diarré og utrivlighed kan være symptomer på løbetarmorm eller coccidiose. Flokvis hoste og stakåndethed er symptomer på lungeorm, mens symptomerne på inficering med leverikter er mere svage og omfatter utrive-

Løbetarmorm, lungeorm, coccidier og leverikter er de mest hyppige parasitter, som kalve risikerer at blive udsat for i afgræsnings sæsonen. Foto: Henrik Bjerregrav

Tommelfingerregler

- Udbind på rene marker
- Flyt kalvene ofte til nye marker
- Yngre dyr græsser altid før ældre dyr
- Undgå dødbidning samt afgræsning under 5 centimeters højde
- Suppler med tilskudsfoder på marken
- Adgang til rent drikkevand
- Adgang til ly og læ

lighed, reduceret tilvækst og nedsat ydelse, især hos malkekøerne.

Risiko for produktionstab

Forskere fra Aarhus Universitet beskriver i DCA Rapport nr. 120, Maj 2018, hvordan samtlige studier på området viser, at reduceret immunforsvar og parasitære lidelser er

forbundet med produktionstab. Dels ved afmagring, nedsat tilvækst og lavere ydelse senere i livet som 1. kalvsko, dels ved kalve, der dør som følge af parasitinfektioner. Yderligere er der risikoen for anmærkninger ved slagt og omkostninger ved dyrlægebehandlinger. Desuden vil behandlede dyrs gødning ikke

give samme økosystemtjeneste, da møgbillerne heller ikke kan tåle behandlingen.

Management og tilskudsfodring

Når kalvene udbindes, oplever de både et miljø- og et foderskifte. For at lette overgangen og sikre kalvenes huld, trivsel og modstandsdygtighed bør de tilskudsfodres med foder, som de kender fra stalden. Græsningsstrykket på marken må ikke være for højt. Da vil kalvene risikere at dødbide græsset og dermed risikere at græsse for tæt på jorden eller afsat gødning. Som udgangspunkt bør græsset ikke være under fem centimeter højt.

Kalve bør heller ikke græsse på lave og våde arealer, hvor de risikerer at blive inficeret med leverikter. Det kan måske gå at lade kalvene græsse sådanne arealer i starten af græsnings sæsonen, men de bør flyttes til højere, ikke-fugtige områder før juli. Generelt er det god praksis at flytte kalve og ungdyr til rene marker omkring Sankt Hans.

Opbygning af immunitet

Bliver kalvene inficeret med parasitter, vil de i mange tilfælde opbygge immunitet. Parasittrykket må dog ikke være så stort, at kalvene bliver utrivelige. Immuniteten kan for nogle parasitarter være livslang for den specifikke parasit. Men immunitet for eksempel lungeorm tabes fra sæson til sæson.

Immunitet er dog artsspecifikt. Har kalven haft coccidiose, for eksempel med underarten *E. bovis*, vil den altså ikke være beskyttet mod coccidiose med underarten *E. alabamensis*, som er den underart, der forårsager græsmarkscoccidiose.

Parasiternes overlevelsestrategier

Alle parasitarter kan overvinde i græsmarken eller værten,

dog med varierende succes.

Larvestadier af løbetarmorm kan overvinde i værten frem til næste sæson. De kan også overvinde i miljøet, hvor koldt vejr og sne vil sænke deres metabolisme og give dem en længere levetid.

Lungeorm kan også overvinde i værten, og værten kan være en immun smittebærer. Lungeorm kan overvinde i miljøet i cirka 4-5 måneder i koldt og fugtigt vejr.

Coccidier er endnu mere hårdføre og kan overleve i mere end to år i miljøet ved temperaturer fra cirka -5 til +20 grader.

Hjælp at hente i nyt projekt

Det er ikke nogen nem sag at holde markerne rene og dyrene smittefrie. Det kræver langsigtet planlægning. Derfor undersøger Innovationscenter for Økologisk Landbrug i løbet af 2024 og 2025 barriererne for implementering af de bedste management-tiltag nærmere og søger at finde nye løsninger herpå.

Fordele ved at have kalve og ungdyr på græs

Det kan være udfordrende af have kalve og ungdyr på græs, men det er vigtigt at holde for øje, at der også er en række fordele. Kalve og ungdyr på græs har lettere ved at udfolde og udvikle en række stærkt motiverede adfærdsmønstre såsom social adfærd, fri bevægelse og uhindret leg, end kalve på stald. Kalvene vænner sig også til foderskifte, lærer at græsse samt at græsse et varierende græsudbud. Alt sammen noget, som understøtter kalvenes velfærd og kan komme dem til gavn.